İLGİLİ MAKAMA

"***Gece Kitaplığı Yayınevi***", Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı (ÜAK)'nın Kasım 2019 Dönemi Doçentlik Başvuru Şartları'nda belirtilmiş tanıma göre "Tanınmış Uluslararası Yayınevi" statüsündedir. ÜAK söz konusu tanımı; "Uluslararası Yayınevi: En az dört yıl ulusalararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten, yayımladığı kitaplar Yükseköğretim Kurulunca tanınan sıralama kuruluşlarınca belirlenen dünyada ilk 500'e giren üniversite kütüphanelerinde kataloglanan ve aynı alanda yabancı dilde farklı yazarlara ait en az 20 kitap yayımlamış yayınevidir" şeklinde ifade etmiştir (http://www.uak.gov.tr/?q=node/85#2018N). Aynı zamanda akademisyen yazarlarımızca yayınevimize sıklıkla başvurulduğu üzere, "Akademik Teşvik Ödeneği" yönetmeliğinde belirtilen tanıma göre beş (5) yıl şartını sağlıyor olup, kurulduğu 2008 yılından itibaren uluslararası düzeyde, düzenli basım ve 20' den fazla ülkede dağıtım faaliyetlerini yürütmektedir.

Yayınevimiz Ocak / 2020 tarihi itibariyle "**2405 yerli**" ve "**482 yabancı**" yazar tarafından kaleme alınmış 2887 adet kitap yayımlamıştır. Yayınevimiz tarafından yayımlanan kitaplar ***Princeton University, Columbia University, Harvard University, Oxford University, Yale University, Halle Wittenberg University, Toronto University, Royal Danish Library, Biblioteque Nationale de France, British Library, Standford University, California University, Duke University, Chicago University ve Library of Congress-U.SA.*** gibi dünyanın önde gelen üniversite ve kamu kütüphanelerinin kataloglarında yer almaktadır.

Ek Liste 1' de yayınevimizce yayımlanan ve ülkemiz dışında bilinen / tanınmış çeşitli üniversite kütüphanelerinin kataloglarında yer alan kitaplarımız sıralanmıştır. **Ek Liste 2**' de yayınevimiz tarafından T.C. Üniversitelerarası Kurul Başkanlığınca belirlenmiş doçentlik temel alanlarına göre yayımlanmış bazı kitap listelerimiz yer almaktadır. **Ek Liste 3**'te ise "Yayınevi Akademik Editör Havuzu" listemiz tarafınıza sunulmuştur.

Eda ALTUNEL
Genel Yayın Yönetmeni

GECE KİTAPLIĞI
Yaşar HIZ
Fevzi Çakmak IV Sok. No:22/A
Tel:0312 384 80 40 Kızılay/ANKARA
Mithatpaşa V.D. 491 295 31026

Fevzi Çakmak 1 Sok. No: 22/A 06420, Kızılay / Çankaya, Ankara, TÜRKİYE. +90 541 765 47 07

Web: www.gecekitapligi.com

e-posta: *gecekitapligiakademi@gmail.com*

EĞİTİM BİLİMLERİ ALANINDA ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRMELER

GECE AKADEMİ

Kitap Adı	:	**Eğitim Bilimleri Alanında Araştırma ve Değerlendirmeler**
İmtiyaz Sahibi	:	Gece Kitaplığı
Genel Yayın Yönetmeni	:	Doç. Dr. Atilla ATİK
Kapak&İç Tasarım	:	Melek ZORLUSOY
Sosyal Medya	:	Arzu ÇUHACIOĞLU
Yayına Hazırlama	:	Gece Akademi Dizgi Birimi
Yayıncı Sertifika No	:	15476
Matbaa Sertifika No	:	34559
ISBN	:	978-605-7631-28-2

Editör (ler)

Prof. Dr. Mustafa Hilmi BULUT

The right to publish this book belongs to Gece Kitaplığı. Citation can not be shown without the source, reproduced in any way without permission. Gece Akademi is a subsidiary of Gece Kitaplığı.

Bu kitabın yayın hakkı Gece Kitaplığı'na aittir. Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz, izin almadan hiçbir yolla çoğaltılamaz. Gece Akademi, Gece Kitaplığı'nın yan kuruluşudur.
Birinci Basım/First Edition ©Mart 2019/Ankara/TURKEY **©copyright**

Gece Publishing
ABD Adres/ USA Address: 387 Park Avenue South, 5th Floor, New York, 10016, USA
Telefon/Phone: +1 347 355 10 70

Gece Akademi
Türkiye Adres/Turkey Address: Kocatepe Mah. Mithatpaşa Cad. 44/C Çankaya, Ankara, TR
Telefon/Phone: +90 312 431 34 84 - +90 555 888 24 26

web: www.gecekitapligi.com —www.gecekitap.com
e-mail: geceakademi@gmail.com

CHAPTER 1: Sosyal Gelişim Kuramları
GÖZDE İNAL KIZILTEPE, MÜNEVVER CAN YAŞAR **5**

CHAPTER 2: Ortaokul Türkçe Derslerinde Konuşma Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Öğretmen Görüş ve Uygulamaları
CAFER ÇARKIT **23**

CHAPTER 3: Koro Eğitiminde Motivasyonun Yeri ve Önemi
BÜLENT HALVAŞİ **33**

CHAPTER 4: Dilde Yöreselliğin Şarkı Söylemeye Etkisi
BÜLENT HALVAŞİ **43**

CHAPTER 5: Çocuk Şarkılarının Eğitim Müziğindeki Yeri ve Oluşturma Aşamaları
ÖMER BİLGEHAN SONSEL **51**

CHAPTER 6: Örgüte Geleneksel Bakış Açısı: Yapısal Yaklaşım
ALİ RIZA ERDEM **61**

CHAPTER 7: Dijitalleşme ve Yeni Medya Araçlarının Günümüz Çocukluk İnşasına Yansımaları
ERTUĞRUL TALU **73**

CHAPTER 8: 2013 Okul Öncesi Eğitim Programının Cıpp Modeline Göre Değerlendirilmesi
MEHMET GÜROL, NACİYE KAYA **85**

CHAPTER 9: Başlangıç Viyola Eğitiminde Piyano Eşlik Kullanımının Ritim Duygusu Gelişimi Açısından İncelenmesi ve Değerlendirilmesi
ÖMER BİLGEHAN SONSEL **111**

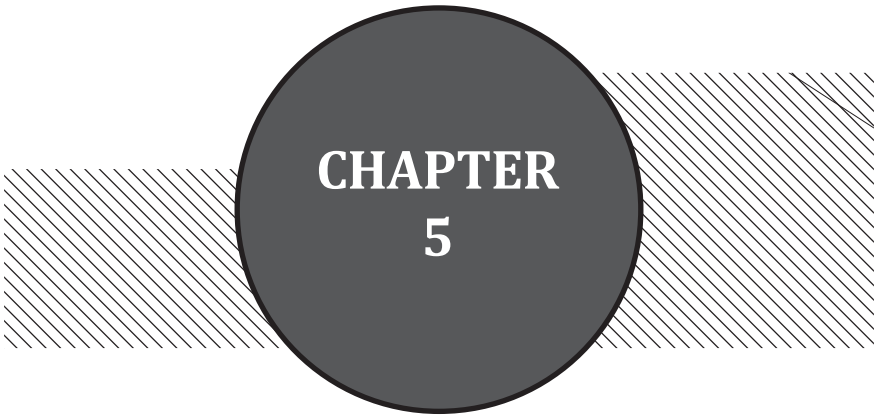
CHAPTER 10: Rehberli (Guided) ve Açık Uçlu(Open Inquiry) Araştırma- Sorgulamaya Dayalı Öğrenme Modelinde Fotosentez ve Solunum Konularında Kavram Öğrenimi, Bilimsel Süreç Becerilerinin 8. Sınıf Öğrencileri Üzerinde Etkileri
GANİME AYDIN, FATMA ŞAHİN **123**

CHAPTER 11: Temel Tasarım Dersinde Posta Sanatı Uygulamaları
SÜREYYA GENÇ **149**

CHAPTER 12: Elementer Ses ve Hareket Eğitimi Uygulamalarının Analizleri
KIVANÇ AYCAN **163**

Çocuk Şarkılarının Eğitim Müziğindeki Yeri ve Oluşturma Aşamaları

Ömer Bilgehan SONSEL[1]

[1] Arş. Gör. Dr., Gazi Üniversitesi

1. ÇOCUK ŞARKILARININ EĞİTİM MÜZİĞİNDEKİ YERİ

Bireylerin daha anne karnındayken, annesinin söylediği şarkılardan dinlettiği müziklere, beşikte annesinin sesinden dinlediği ninnilere, büyüdükçe izlediği çizgi filmlerden sokakta oynadığı oyunlara kadar hayatında hep müzik var olmaktadır. İnsan müziksel bir dünyaya doğar ve müziksel bir ortamda büyür. Dili, dini, ırkı ne olursa olsun her kültürde bu durum benzerdir. Birey, okul yıllarına kadar ailesinde ve çevresinde tekerlemeler, saymacalar, şarkılar öğrenir ve söyler. Okul çağının başlamasıyla okul öncesi eğitiminde öğretmenlerinin yaptırdığı etkinliklerde, ilkokul ve sonrası dönemlerde müzik derslerinde ve okul etkinliklerinde hep müziksel bir yaşamın parçası olur, bu noktada kullanılan tüm bu müzikler "eğitim müziği" olarak adlandırılır. Tür ayrımı gözetmeksizin, gerek yaygın gerekse örgün eğitim kurumlarında, eğitim kurumlarının farklı basamaklarına göre planlanarak ünitelendirilmiş ve işe koşulmuş müziklere 'eğitim müziği' denebilir (Aksu, 2010, s. 23). Bir sanat dalı olan müzik, bireyin kendini ifade etmesi olanaklarını yaratması açısından, çocukların müzik yoluyla bu sevinci duyması için kullanılan, değerli bir araç kabul edilmektedir. Belirli yaş gruplarına göre bestelenmiş olan çocuk şarkılarının büyük değeri vardır (Say, 2005, s. 394).

Çocuk şarkıları, ezgisel yapının ve söz bütünlüğünün çocuklara göre yazıldığı ve çocuklar için oluşturulmuş yapıtlardır. Konuşma dili nasıl güçlü ise, müzik dilinin gücü de tartışılamaz. Şarkı, bu iki gücü de bünyesinde toplayan, her tür engeli aşabilecek, ırk ayrımı, renk ayrımı olmayan, evrensel, iyiden, güzelden yana olan muhteşem bir güçtür (Aydoğan, 2007, s. 7). Bireyin gelişiminde müziksel davranış geliştirmeyi hedefleyen müzik eğitiminin, genel müzik eğitimi boyutunda en büyük ve önemli materyali çocuk şarkılarıdır.

Sun ve Seyrek (2002, s. 26-28), çocuk şarkılarını dört ana kolda toplamışlardır;

- Aktarma Şarkılar: Sözleri Türkçe, müziği ise yabancı olan şarkılara denmektedir. Yabancı bir melodiye Türkçe söz yazılması ile okul müziği dağarcığına yeni bir şarkı kazandırılmaktadır. W. A. Mozart'ın "Ah, vous dirai-je, Maman" varyasyonlarının ana temasına Ahmet Muhtar Ataman'ın yazdığı sözlerle Türk okul müziği dağarının en bilindik şarkılarından "Yaşasın Okulumuz" şarkısı kazandırılmıştır.
- Öykünme (Benzetme) Şarkılar: Söz ve müziği ile Türk eğitim müziği bestecilerinin yarattığı ancak batı müziği dizileri (majör - minör) ve ölçüleri kullanılarak oluşturulmuş şarkılardır. Muammer Sun - Küçük Kardeş şarkısı majör tonda bestelenmiş bir şarkıdır.
- Anonim Şarkılar: Tekerleme, saymaca, ninni ve halk türküleri gibi bu topraklarda halkın içinden çıkmış, yüzyıllardır kuşaktan kuşağa aktarılmış, zamanın ve halkın kültür süzgecinden geçip günümüze ulaşmış yapıtlardır. Uyu yavrum ninnisi, yağmur yağıyor tekerlemesi bu türe örnektir.
- Türk Okul Şarkıları: Türk eğitim müziği bestecileri tarafından yaratılan, kaynağını ülkemizin halk müziğinden alan, Türk müziği dizileri ve ölçüleri içinde yazılmış şarkılardır. Eğitim müziği dağarımızın temelini oluşturmaktadır. Muammer Sun - Annemize Türkü şarkısı hüseyni makamında bestelenmiş bir yapıttır.

Cumhuriyetin ilk senelerinde eğitim programlarında zorunlu dersler kapsamına alınan müzik dersi, dağarcık olarak, 1960'lara kadar, "Aktarma ve Öykünme şarkılar" çerçevesinde kalırken, 60'lı yıllardan sonra başlayan özgün çocuk şarkıları çalışmaları, günümüze kadar çağın gerekleri doğrultusunda gelişerek sürmektedir (Barış, 2013, s. 401). Halk müziği; farklı coğrafyaların, kültürlerin renklerini barındıran, içinde bulunduğu toplumun özelliklerini yansıtan bir türdür. Sözlü edebiyatın en güzel örneklerinden biri olan türkü ise kuşaktan kuşağa aktarılan, halkın ortak malı olan bir edebiyat türüdür (Özçimen ve Gök, 2013, s. 93). Bu yüzden anonim şarkılar ve halk türküleri her zaman genel müzik eğitiminin vazgeçilmez bir parçası olmuştur.

1.1. Genel Müzik Eğitiminde Çocuk Şarkılarının Yeri

Uçan (2005, s. 31) genel müzik eğitimini, "İş-meslek, okul, bölüm, kol-dal ve program türü ne olursa olsun, ayrım gözetmeksizin, her düzeyde, her aşamada, her yaşta herkese yönelik olup, sağlıklı ve dengeli bir "insanca yaşam" için gerekli asgari-ortak genel müzik kültürünü kazandırmayı amaçlayan müzik eğitimi" olarak tanımlamaktadır. Müzik eğitimi yoluyla, birey ile çevresi, özellikle müziksel çevresi ile arasındaki iletişim ve etkileşimin daha sağlıklı, daha düzenli, daha etkili ve verimli olması beklenir (Sak, 1997, s. 2). Okulöncesi kurumlardan, yükseköğretime kadar uzanan eğitim sürecinde planlı bir şekilde yapılan tüm müziksel eğitimler bu türe girer. Eğitim-öğretim amacına yönelik bir süreci kapsayan ve toplumların müzik kültürü bakımından geliştirilip, biçimlendirilmeleri, çağdaş düzeyde ulusal müzik zevkinin yaygınlaştırılması amacı ile gerçekleştirilen, müzik ders ve etkinliklerinde müzik öğretmeninin elinde malzeme olan "eğitim müziği" her yönüyle önem taşımaktadır (Bilgin, 2004, s. 284). Yapılan bilimsel araştırmalar, küçük yaşlarda başlayan düzenli müzik eğitiminin, genel akademik başarıyı da pozitif olarak etkilediğini göstermektedir (Tarman, 2013, s. 188). Kuşkusuz ki müzik, her çocuğun yaşantısına bir şekilde girmekte ve çocuğu olumlu veya olumsuz etkilemektedir (Sökezoğlu, 2010, s. 165). Bu etkilenmenin olumlu olabilmesi için müzik öğretmeninin eğitim verme şekli ve niteliği önem kazanmaktadır. Öğrenciyle arasında kurduğu bağ, çocuğu derse ve müziğe karşı istekli yapacak ve süreci olumlu yönde etkileyecektir. Müzik öğretmeni, öğrenci ile arasındaki bağı, en güçlü dil olan müzik ile kurar. Genel müzik eğitiminin boyutlarından olan ses eğitiminin temel etkinliklerinden biri de şarkı söylemedir, bu eğitimin en temel malzemesi de çocuk şarkılarıdır (Bilgin, 1992, s. 6). Şarkı söyleme-dinleme, müziksel algı ve bilgilenme, müziksel yaratıcılık ve müzik kültürü genel müzik eğitiminin 4 temel öğrenme alanını oluşturmaktadır. Şarkı söyleme ve dinleme, öğretim programında diğer öğrenme alanlarına oranla önerilen süre bakımından daha fazladır. 1-8. sınıf aralığı öğrenme alanları önerilen süre oranları tablo 1.'de gösterilmektedir (MEB, 2017, 12-13).

Sınıf Düzeyi	Dinleme-Söyleme	Müziksel Algı ve Bilgilenme	Müziksel Yaratıcılık	Müzik Kültürü	Toplam
1. Sınıf	18	4	7	7	36
2. Sınıf	18	7	5	6	36
3. Sınıf	17	7	6	6	36
4. Sınıf	17	6	7	6	36
5. Sınıf	17	7	7	5	36
6. Sınıf	17	6	8	5	36
7. Sınıf	17	6	7	6	36
8. Sınıf	17	5	7	7	36

Tablo 1. Öğretim Programının İlkokul ve Ortaokul 1-8. Sınıflar Öğrenme Alanları ve Önerilen Süreleri

Tablo 1. incelendiğinde dinleme ve söyleme süreleri için öğretim programında ayrılan sürenin diğer öğrenme alanlarına oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Dinleme ve söyleme öğrenme alanı, her senenin toplam süresinde yaklaşık %50'lik bir yer kaplamaktadır. Programdaki yerinden de görüldüğü gibi çocuk şarkısı, müzik eğitimi için şüphesiz temel materyaldir.

1.2. Müzik Öğretmenlerinin Çocuk Şarkısı Üzerine Eğitimleri ve Şarkı Gereksinimleri

Coşkuner (1955, s. 96), müzik eğitimi kapsamında şarkı söylemenin önemini "çocuğun sesini terbiye eder, ona zevkle şarkı söyletir, çocuğun insanlara, bütün canlılara ve tabiata karşı sevgi, merhamet ve şefkat duygularını geliştirir" sözleri ile vurgulamaktadır. Bir müzik öğretmeni, çocuk şarkısı dağarını iyi bilmeli, yapacağı etkinliğe uygun şarkı seçebilmelidir. Müzik dersinde öğrencilere anlatacağı bir konuyu ya da bir değeri, dağarındaki bir şarkı ile destekleyebilmelidir. Müzik öğretmenliği lisans programlarında çocuk şarkısı dağarını kapsayan ve dağardan yola çıkarak özgün yapıtlar ortaya koymasını sağlayan dersler 2018 programı itibarı ile şu şekildedir (YÖK, 2018, s. 2);

Sınıf Düzeyi	Lisans Programında Yer Alan Dersler
Lisans 1	Ses Eğitimi 1
	Ses Eğitimi 2
Lisans 2	Müzik Öğrenme ve Öğretme Yaklaşımları
	Müzik Öğretim Programları
	Armoni ve Eşlikleme 1
	Armoni ve Eşlikleme 2
Lisans 3	Gitar Eğitimi ve Eşikleme 1
	Gitar Eğitimi ve Eşikleme 2
	Okul Müziği Dağarı
Lisans 4	Öğretmenlik Uygulaması 1
	Orff Çalgıları
	Öğretmenlik Uygulaması 2
Seçmeli Dersler	Batı Müziği Tür ve Biçim Bilgisi
	Drama ve Müzikli Oyunlar
	Eğitim Müziği Besteleme Teknikleri
	Okul Öncesi Müzik Eğitimi
	Türk Müziği Çok Seslendirme
Toplam	**17**

Tablo 2. 2018 Müzik Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Çocuk Şarkısı Dağarı ile İlgili Dersler

Tablo 2.'de müzik öğretmeni adaylarının çocuk şarkısı dağarı ile ilgili lisans düzeyinde eğitimini aldığı dersler yer almaktadır. Bu derslerden 12 tanesi zorunlu, 5 tanesi ise seçmeli derstir. Zorunlu dersler arasında çocuk şarkısı dağarını tanımaya ve okul içi ve dışındaki tüm müziksel etkinliklerin verimli ve etkili bir şekilde yürütülmesi için müzik programlarında öngörülen amaçların öğrenciye kazandırılmasında ve geliştirilmesinde eğitim–öğretim malzemesi olarak kullanılmak üzere uygun şarkıların seçimine yönelik tek ders "Okul Müziği Dağarı" dersidir. Diğer zorunlu dersler öğretmen adayının çocuk şarkısı dağarını öğretmenlik hayatında kullanması ile alakalıdır. Bir öğretmen adayının tüm çocuk şarkısı dağarını 14 haftalık bir dönemde kazanması oldukça güçtür.

Müzik öğretmenleri mesleğe başlamalarından itibaren yurdun çok çeşitli yerlerinde görev yapmaktadır. Atandıkları okullarda kimi zaman görev yaptıkları okula marş yazmak durumunda kalabilmekte, kimi zaman da o coğrafyadaki çocukların ilgisini çekebilmek için o kültüre ait şarkı ihtiyacı duyabilmektedir. Bazı durumlarda ise öğretmek istedikleri konu üzerine yazılmış veya düzenledikleri etkinliklere uygun şarkı bulamamaktadır. Bu gereksinimler her dönemde olduğu için çocuklar için şarkı yazma çabaları hiç durmamış, günümüze kadar süregelmiştir. Yaşadığımız dönemde de çocuk şarkıları dağarı, çeşitli kaynak ve kanallardan sağlanan ürünlerle beslenmekte ve birikmektedir (Yıldız, 2005, s. 24-25). Aradığı konuya uygun şarkı bulamama veya okuluna marş yazma gibi durumlarda müzik öğretmenlerinin de bir çocuk şarkısı yazabilmesi beklenmektedir. Müzik öğretmenleri, 1998-2018 seneleri arasında ulusal lisans programında zorunlu olan "Eğitim Müziği Besteleme" dersinde daha önceki derslerde inceledikleri çocuk şarkılarından yola çıkarak, çocuk şarkısı bestelemenin yöntemlerini öğrenmekte ve özgün denemelerde bulunmaktalardı. 2018 programı ile seçmeli hale gelen bu dersin eğitimi, seçmeli havuzundaki diğer dersleri alan öğrenciler tarafından eksik kalacak ve çocuk şarkısı besteleme yönünden eksik mezun olmalarına sebep olacaktır. Bu da en önemli materyalini sağlama yönü yetersiz müzik öğretmenleri ile sonuçlanacaktır. Oysa ki bir müzik öğretmeni çocuk şarkısı oluşturma aşamaları olan söz yazma, yazılan söze prozodi analizi yapma, tartımlaştırma, form belirleme ve ezgilendirme gibi yeterliklere minimum düzeyde de olsa hakim olmalıdır.

2. ÇOCUK ŞARKISI OLUŞTURMA AŞAMALARI

Bu bölümde çocuk şarkısı oluşturma aşamaları olan söz yazma, yazılan söze prozodi analizi yapma, tartımlaştırma, form belirleme ve ezgilendirme aşamaları gösterilecektir.

2.1. Söz Yazma veya Hazır Söz Kullanma

Çok şarkısı oluşturmanın ilk aşaması sözleri oluşturmaktır. İlk önce bestelenmek üzere bir söz gerekmektedir. Eğitim müziği bestecisi, sözleri kendi yazarak özgün bir yapıt elde edebileceği gibi, başkası tarafından yazılmış bir söz de olabilir. Söz yazmak oldukça zor bir süreçtir, konu bulmak, konu bütünlüğünü sağlamak, ortaya çıkan metni çocukça bir dille yapmak oldukça zordur. Çünkü çocuk şarkılarında önemli olan yalnızca duygu ve düşüncelerin işlenmesi değildir; bu duygu ve düşüncelerin çocuğun dünyasına özgü bir hava ve söylem içinde dile getirilmesidir. Şarkı metini, çocuğu kendi düşsel gerçekleri ile buluşturabilmelidir (Satır, 2009, 388). Çocuklar için şarkı sözü yazarken önemsenmesi gereken konulardan biri de sözlerdeki eğitici-öğretici değerlerdir. Değer yargısı, bir olayın veya olgunun önemini belirlemekte kullanılan soyut bir ölçüdür. Toplumsal değerler ise, yaşadığımız coğrafyanın geçmişinden bugününe kadar uzanan kültürel birikimimizin zamanın süzgecinden geçerek her birey için ortak bir yargıya dönüşmüş halidir. Eğitim kurumlarının genel hedefleri incelendiğinde birçoğunun vatansever olma, temiz olma, sağlığına dikkat etme, düzenli olma, adil olma, yaratıcı olma, girişimci olma gibi birçok değer içerdiği görülmektedir (Akbaş, 2008, s. 10). İletişim çağı olarak nitelendirdiğimiz günümüzde, kültürel değerlerin yeni nesillere aktarılması çok daha fazla önem kazanmaktadır. Kendi kültürünü tanıyıp, özümseyen çocuk, küreselleşen dünya içindeki yerini ve konumunu daha iyi değerlendirecek sağlıklı bir kişilik geliştirebilecektir. Çağdaş eğitimin bir amacı da geçmişteki toplumsal ve ulusal değerleri tanıtıp benimsetmek ve bunları geleceğe dönük olarak kullanabilme becerisi kazandırmaktır (Barış ve Ece, 2015, s. 344-345). Bestecinin şarkı sözü yazarken önce konuyu belirlemesi işini kolaylaştıracaktır. Ne için yazıyorum? Nasıl bir ifadesi olmalı? gibi soruların yanıtlarını bulduktan sonra söz yazımına geçmelidir. Bir resmi bayram için yazılacak şarkının sözleri ve şarkıda kullanılacak kelimeler ile hayvanları tanıtan bir etkinlik için yazılacak bir şarkının sözleri ve içinde geçecek kelimeler oldukça farklıdır. Şarkının yazıldığı yaş

grubu ve o yaş grubunun dil özellikleri göz önünde bulundurulmalı ve yalın, anlaşılır ve tartımlanmaya uygun sözler seçilmelidir.

2.2. Prozodi Analizi Yapma ve Tartımlaştırma

Sözcüklerin, vurgu, söyleniş ve değere uyarlık bakımlarından doğru söylenmelerine ve müziklenmeleri halinde bu niteliklerinin korunmasına sesle sözün güzel ve dengeli uyumuna "prozodi" denir (Arseven, Akt: Bilgin ve Şaktanlı, 2010). Türk Dil Kurumu (2005) 'na göre prozodi, bir şiir bestesinde, hece vurgularının müzik, vurgu ve yükselişleriyle iyice uyuşmuş olması olarak tanımlanmaktadır. Şarkı sözleri oluşturulduktan sonra prozodi analizi yapılmalıdır. Prozodi analizi, söz ve müziğin şarkının iki ana öğesi yani ezgi ve tartım açısından incelenir.

İnceleme aşamasında;

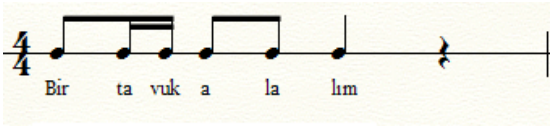
- Sonu sesli harf ile biten heceye (açık hece) nokta (.), sonu sessiz harf ile biten heceye (kapalı hece) çizgi (-) getirilir.
- Kelime ve cümle sonlarında hece sesli harfle bitiyorsa yani açık bir hece ise kapalı hece haline getirilebilir. getirilebilir.

Gel me kış gel me yağ ma kar yağ ma

- Çizgi ve nokta çalışması yapıldıktan sonra açık heceye kısa nota, kapalı heceye uzun nota getirilir.

- Konuşma dilimizdeki gibi sessiz harfle biten bir kelimenin ardından sesli harfle başlayan bir gelime geliyorsa yani ulama yapılıyorsa bu durum önceki ve sonraki heceleri etkiler. (tavu***k_a***lalım, ta-vuk a-la-lım olarak düşünüldüğünde "vuk" hecesi kapalı bir hece iken ulamadan dolayı ta-vu-ka-la-lım olarak hecelenmekte ve açık heceye dönüşmektedir.

Yazılan sözlerin prozodi analizi yapılırken uzun ve kısa notalara göre sözcüklerin belli tartımı da ortaya çıkar. Hangi hecenin ne uzunlukta nota istediği net bir şekilde belli olur. Prozodi kurallarını kusursuz uygulamak adına fazla senkop veya ters gelen noktalı notalardan kaçınılmalı, ezginin uyumlu ve güzel duyulduğu motiflerde bazı kusurlar önemini yitirebilir (Bilgin, 1992, s. 7).

- Sözcüklerin söylenişinde vurgu isteyen heceye ince nota, cümlelerin söylenişinde vurgu isteyen sözcüğe ince nota getirilir.

Sözcük vurgusu: ki**tap**, kaşık, yeşil sözcüklerinde vurgu ikinci hecelerdedir.

Cümle vurgusu: Çocuk şarkılarını **o** sever.

O, çocuk şarkılarını sever. Cümlelerinde vurgulanan sözcükler yükleme yakın olan sözcüklerdir.

2.3. Form Belirleme ve Ezgilendirme

Çocuk şarkıları küçük formlu yapıtlardır. Genellikle çocuk şarkısı dağarındaki şarkılar a+a' veya a+b cümlelerinden oluşmaktadır. Küçük yaşa yönelik yazılan şarkılarda biçimsel şema akılda kalıcı, yalın bir soru cümlesi olan a cümlesinin, yine sadece sonu değiştirilerek cevap olan a' cümlesiyle veya a cümlesinden bağımsız farklı bir cevap niteliği taşıyan b cümlesi ile tamamlanması ile oluşur. Sözlerin yapısına göre kullanılacak olan dizi (majör, minör, makamsal) seçilmeli ve yazıldığı yaş grubuna göre bir ses aralığı arasında ezgilendirme yapılmalıdır. Çevik (1999, s. 36) ses aralığını, sesin ulaşabildiği en düşük frekans (perde) ile en yüksek frekans arasındaki alan olarak tanımlamaktadır. Çocuk şarkısı bestecisinin çocuklar yaş gruplarına göre ortalama ses sınırları ile ilgili mutlaka bilgisi olmalıdır çünkü çocuklarda ses gelişimi coğrafi şartlara, kültürel faktörlere ve hatta sosyoekonomik şartlara göre değişiklik göstermektedir. Bilinçsizce yazılan ve yanlış yaş grubuna çalıştırılan çocuk şarkıları çocuklara keyif vermek yerine eziyete dönüşür. Yanı sıra çocuğun ses gelişimine kalıcı bir hasar verilebilir çünkü çocuk sesleri, genç ve yetişkinlere oranla, daha kolay yorulup bozulabilir (Egüz, 1998, s. 39). Vurguya dayalı olarak ince ve kalın bölgelerin kullanımı, kelime ve hece vurguları da dikkate alındığında ezginin nasıl bir seyir izleyeceği konusunda yol göstermektedir (Tuğcular, 2015, s. 11).

Örnek: a+a› cümlesi Sefai Acay - Yavru Kuş şarkısı (Aydoğan ve İlik, 2014, s. 17).

Örnek: a+b cümlesi Çek Ezgisine Erdoğan Okyay'ın söz yazdığı Sağlık şarkısı (Göncü ve Yeşilkaya, 2013, s. 32).

Dağarcıktaki çocuk şarkılarında daha az yer alan formlardan bazıları ise a+b+a ve a+b+a' formlarıdır. a+b+a formunda bir a cümlesinin ardından b cümlesi gelmesi ve tekrar a cümlesinin değişikliğe uğramadan gelmesi ile ezgi tamamlanır.

Örnek: a+b+a cümlesi uyarlaması Fuad Koray'a ait Renkler Rondu şarkısı (Göncü ve Yeşilkaya, 2013, s. 44).

a+b+a' cümlesi ise, bir a cümlesinin ardından a' cümlesi gelmesi, araya daha küçük bir motiften oluşan b cümlesinin gelmesi ve a' cümlesinin tekrarlaması ile oluşmaktadır.

Örnek: a+b+a› cümlesi sözleri Saip Egüz'e ait, müziği bilinmiyor (Sun, 2007, s. 6).

SONUÇ

Çocuk şarkıları ilkokul müzik dersi öğretim programlarındaki yerinden ve kültürel gelişimimizin ihtiyaçlarından da anlaşıldığı üzere genel müzik eğitiminin temelini oluşturmaktadır. Bir müzik öğretmeninin öğrencisi ile kurabileceği en güçlü bağ çocuk şarkılarından geçmektedir. Öğretmen ne kadar çok şarkı biliyor, müzik eğitimi ne kadar çeşitli ve keyifli hale getiriyorsa çocukla daha kuvvetli bir iletişim kurabilir ve daha faydalı bir eğitim süreci elde edebilir. Müzik öğretmenliğinde çocuk şarkısı hakimiyetinin önemine karşın üniversitelerin müzik eğitimi lisans programlarındaki çocuk şarkısı ile ilgili dersler yetersiz görülmektedir. Eğitiminin ana malzemesi olacak bu konuya birkaç ders ile hakim olması son derece zordur. Bu dersler çeşitlendirilerek zorunlu ders havuzlarına alınırsa daha donanımlı müzik öğretmenleri istihdam edilebilecektir. Çocuk şarkısı dağarına çok büyük katkıları olan öncü besteciler Muammer Sun, Salih Aydoğan, Sefai Acay, Saip Egüz, Erdoğan Okyay unutulmaz eserler bırakmışlar ve bu eserler toplumun ortak kültürü olmuştur. Klasikleşmiş çocuk şarkısı dağarına katkılar günümüzde de sürmekte ancak eğitim müziği besteciliğine gönül vermiş eğitimciler yeterli desteği göremedikleri için kendi imkanları ile çalışabilmektedir. Bazı dernek ve üniversitelerin çocuk şarkısı besteciliği ile ilgili girişimleri olmakta ve çocuk şarkısı yarışmaları düzenlemektedirler. Bu yarışmalar eğitim müziği besteciliğine gönül vermiş eğitimcilerin çalışmalarının duyulmasına ve paylaşılmasına vesile olmakta ancak sayıca yetersiz kalmaktadır. 1998 senesinde öncülük ederek müzik eğitimi lisans programına eğitim müziği besteleme dersini ekleyen Gazi Üniversitesinde 2014 senesinde bu ders zorunlu dersler arasından kaldırılarak seçmeli havuzuna eklenmiştir. Bestecilik yönünü geliştirmek isteyen öğretmen adayları için bu ve benzeri dersler zorunlu ders listesine alınmalıdır.

KAYNAKÇA

1. Akbaş, O. (2008). Değer Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi, 6*(16), 9-27.
2. Aksu, C. (2010). "Eğitim Müziği" Kavramı ve Tanımı Üzerine. İzmir Ulusal Müzik Sempozyumu Bildiriler Kitabı. (23-29)
3. Aydoğan, S. (2007). *Oynayarak Eğlenerek Müzik Dilini Öğreniyoruz.* Arkadaş Yayınevi, Ankara.
4. Aydoğan, S. ve İlik, A. (2014). Blokflüt ile Müzik Eğitimi. Arkadaş Yayınevi, 33. Baskı, Ankara.

5. Barış, D., A. (2013). Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında Okutulan "Eğitim Müziği Dağarı" Dersine İlişkin Öğrenci Görüşleri. E-Journal of New World Sciences Academy, 8(4), (399-406).
6. Barış, D., A. ve Ece, A., S. (2015). Kültürel Değerlerin Aktarılmasında Çocuk Tekerlemeleri "Tekerlemelerimizi Biliyor Muyuz?", Değerler Eğitimi Dergisi, 13(29), (343-368).
7. Bilgin, S. (1992). Türkiye'deki Ortaokullarda Müzik Dersinde Öğretilen Şarkıların Besteleme Teknikleri Bakımından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara.
8. Bilgin, S. (2004). Eğitim Müziğinde Prozodi. 1924-2004 Musıki Muallim Mektebinden Günümüze Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu, Sempozyum Bildirisi, Isparta.
9. Bilgin, S. ve Şaktanlı, C. (2010). Eğitim Müziği Besteleme Teknikleri Bakımından Örnek Bir Şarkı İncelemesi, E-Journal of New World Sciences Academy, (5)1, (22-27).
10. Coşkuner, İ. (1955*). İlk Öğretmen Okullarında Müzik II. devre 1. 2. 3. sınıflar.* Maarif Basımevi, İstanbul.
11. Çevik, S. (1999). Koro Eğitimi Yönetimi ve Teknikleri. Yurtrenkleri Yayınevi, 2. Baskı, Ankara.
12. Egüz, S. (1998). Koro Eğitimi ve Yönetimi. Doğuş Matbaacılık, Ankara.
13. Göncü, İ., Ö. ve Yeşilkaya, Ö., Ç. (2013). Müzik Kutusu. Vize Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara.
14. MEB. (2017). Müzik Dersi İlkokul ve Ortaokul, 1,2,3,4,5,6,7 ve 8. Sınıflar Öğretim Programı. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevi, Ankara.
15. Özçimen, A. ve Gök, S. (2013). Antalya Yöresi Halk Türkülerinde Yer Alan Kültürel Motifler, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 2(4), (92-97).
16. Sak, Ö., S. (1997). İlköğretim Okullarında Müzik Eğitimi ve Çocuk Şarkıları Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya.
17. Satır, Ö., C. (2009). İlköğretim Sürecinde Çocuklara Seslenen Şarkıların Dil Ve Anlatım Yönünden Değerlendirilmesi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2(9), (387-394).
18. Say, A. (2005). *Müzik Ansiklopedisi.* Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Cilt.1, Ankara.
19. Sökezoğlu), D. (2010). Ritim, Hareket ve Şarkı Öğretimi Temelli Müzik Eğitiminin 7 - 11 Yaş Grubu Çocuk Yuvası Öğrencilerinin Sosyal Gelişimleri Üzerine Etkisi (Afyonkarahisar İli Örneği), Sosyal Bilimler Dergisi, 7(2), (161-181).
20. Sun, M. ve Seyrek, H. (2002). *Okulöncesi Eğitimde Müzik.* Müzik Eserleri Yayınları, İzmir.
21. Sun, M. (2006). Çocuklar ve Gençler için Şarkı Demeti. Sun Yayınevi, 1. Basım, Ankara.
22. Sun, M. (2007). Seksen Yılın En Güzel Okul Şarkıları. Sun Yayınevi, 2. Basım, Ankara.
23. Tarman, S. (2013). Doğumunun 130. Yılında Atatürk ve Müzik. Müzik Eğitimi Yayınları, 2. Basım, Ankara.
24. Tuğcular, E. (2015). Eğitim Müziği Besteleme Dersinde İzlenen Yöntemler (Gazi Üniversitesi Örneği), Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi, 1(1), (1-12).
25. TDK. (2005). Türkçe Sözlük. Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
26. Yıldız, N. (2005). Çocuk Şarkıları Üzerine Bir İnceleme. Tiyatro Araştırmaları Dergisi, Sayı 20, (73-100).
27. YÖK (2018). Müzik Öğretmenliği Lisans Programı, Erişim Adresi: http://www.yok.gov.tr/documents/10279/41805112/Muzik_Ogretmenligi_Lisans_Programi.pdf. Erişim Tarihi: 28.12.2018.